

Kópavogi, 20.október 2020.

Fjárlaganefnd Alþingis
Willum Þór Þórsson

Efni: Umsögn Samtaka sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu við frumvarp til fjárlaga 2021 og fjármálaáætlun 2021-2025.

Samtök sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu (SSH) vilja með umsögn þessari um fjárlagafrumvarp Alþingis leggja áherslu á eftirfarandi þætti:

- a) Í fyrsta lagi er mikilvægt er að samkomulag ríkis og sveitarfélaganna á höfuðborgarsvæðinu um uppbyggingu á samgönguinnviðum og almenningsamgöngum á höfuðborgarsvæðinu endurspeglar í endanlegum fjárlögum og fjármálaáætlunum ríkisins.
- b) Í öðru lagi er mikilvægt að þeir þættir sem snúa m.a. að fjármögnun þjónustu við fatlað fólk og rekstur hjúkrunarheimila verði leiddir til lykta, þannig að málaflokkarnir séu að fullu fjármagnaðir af ríkinu.
- c) Í þriðja lagi og það sem SSH vill gera að aðalefni þessara umsagnar eru áhrif Covid-19 á fjármál sveitarfélaganna á höfuðborgarsvæðinu og mikilvægi almenns stuðnings ríkisins við sveitarfélögin vegna þeirra.

Áhrif Covid-19 á fjármál sveitarfélaganna á höfuðborgarsvæðinu.

Sveitarfélögin á höfuðborgarsvæðinu hafa á undanförunum mánuðum unnið greiningar¹ á áhrifum Covid-19 á fjárhag sveitarfélaganna á höfuðborgarsvæðinu. Í fyrstu var talið að höggið og tekjufall í samfélaginu myndi standa í stuttan tíma eða 3 - 6 mánuði. Eftir því sem faraldrinum hefur undið fram um allan heim telja nú fleiri líklegt að niðursveiflan muni standa um lengri tíma og efnahagslegra áhrifa hennar gæta um enn lengri tíma. Þetta kallar á aukinn stuðning við sveitarfélögin í formi beinna óendurkræfra fjárframlaga úr ríkissjóði, auk tryggs aðgangs að lánsfé á hagkvæmum kjörum.

¹ Greiningar SSH er ákveðin talnaleg nálgun og mat hverju sinni og því birtar með ákveðnum fyrirvara. Þó er ekkert sem fram hefur komið sem sýnir að þær greiningar sem komið hafa fram frá SSH séu á þessum tímamarki rangar.

Í apríl á þessu ári var unnið minnisblað á vettvangi SSH (fylgiskjal 1), þar sem bent var á að áætlaður tekjumissir og kostnaðarauki sveitarfélaganna á höfuðborgarsvæðinu á árunum 2020 og 2021 gæti verið rúmlega 50 milljarðar kr. Var í sama minnisblaði því lýst að „*ekki sé fjarri lagi að 50² milljarðar kr framlag til sveitarfélaganna á öllu landinu myndi leiða til þess að sveitarfélögin gætu haldið uppi öfluglu þjónustu og framkvæmdastigi um land allt í stað þess að vera nauðbeygð til þess að skerða þjónustu, fresta framkvæmdum og festa sig í auknum skuldum til framtíðar*“.

Nú í september var unnin samantekt hjá SSH byggð á samantekt fjármálastjóra sveitarfélaganna innan SSH um áhrif á fjárhag sveitarfélaganna á höfuðborgarsvæðinu á árinu **2020** vegna Covid-19:

- a) Áætluð lækkun tekna er 20.4 milljarðar kr.
- b) Áætluð hækkun rekstrarkostnaðar eru 3.8 milljarðar kr.
- C) Flýtiframkvæmdir eru 3.3 milljarðar kr. Til upplýsinga er heildarfjárfesting sveitarfélaganna á höfuðborgarsvæðinu á árunum 2020 og 2021 nú áætluð um 110 milljarðar kr.
- d) Áhrif á rekstur Byggðasamlaganna á höfuðborgarsvæðinu er um 1. milljarðar kr. Þar af 820 milljónir hjá Strætó bs. Hjá slökkviliði höfuðborgarsvæðisins er talan áætluð um 127 millj. kr miðað við mitt árið 2020 og hefur hækkað eftir því sem liðið hefur fram á haustið.
- e) Miðað við stöðuna á Covid-19 í dag er ljóst að enn mun reyna á fjárhag sveitarfélaganna og byggðasamlög þeirra.
- f) **Samtals eru þetta um 28.5 milljarðar kr.**

Af ofangreindu má sjá að gangi sú spá eftir er varðar áhrif Covid-19 á fjárhag sveitarfélaganna mun það hafa áhrif á fjárhagslega getu þeirra til að viðhalda þjónustu- og framkvæmdastigi.

Aðgerðir á Norðurlöndunum er varða sveitarfélögin.

Skóðað hefur verið á vettvangi sveitarfélaganna hvernig ríkisstjórnir á Norðurlöndunum hafa brugðist við gagnvart sveitarfélögum vegna áhrifa af Covid – 19.

- a) Niðurstaða Sambands Íslenskra sveitarfélaga³ er varðar aðgerðir ríkisstjórna á Norðurlöndum fyrir sveitarfélög vegna Covid-19 leiðir í ljós **að ekki verði annað**

² Á fjármálaráðstefnu sveitarfélaganna 1.okt 2020 kom fram að greining SSH var í takti við mat sérfræðinga á fjárhagslegu áfalli sveitarfélaganna vegna Covid 19.

³ Minnisblað Sambands Íslenskra Sveitarfélaga – Sigurður Snævarr 23.september 2020.

séð en að ríkissjóðir annars staðar á Norðurlöndum muni styðja myndarlega við sveitarfélögin og þá almanna þjónustu sem þau veita íbúum sínum.

- b) Í Svíþjóð sem dæmi eru veitt almenn framlög sem greiðast til sveitarfélaga eftir **höfðatölu** og hins vegar sérstök framlög vegna **aukagagna** af ýmsu tagi.
- c) Í Danmörku sem dæmi eru veitt framlög til sveitarfélaga og lögð áhersla á viðhaldsverkefni.

Á Norðurlöndunum hafa ríkisstjórnir síðan komið að málum með sértækum hætti s.s. framlögum vegna tekjuáfalla í almenningsamgöngum landanna.

Hagfræðileg umfjöllun er varðar stuðning ríkisins við sveitarfélögin á tímum Covid-19.

- a) Aðgerðir ríkisstjórnarinnar s.s. að viðhalda háu framkvæmdastigi, hlutabótaleiðum, stuðning við atvinnulíf o.s.frv. munu koma sveitarfélögunum til góða m.a. er varðar áhrif á útsvar. En meira þarf til. Mikilvægt er að þjónustu- og framkvæmdastig sveitarfélaganna geti haldið í og verið í samræmi við efnahagsstefnu landsins.
- b) Áhrif Covid-19 munu hafa gríðarlega áhrif á fjárhag sveitarfélaganna eins og fram hefur komið. Um leið er ljóst að mikilvægi nærþjónustunnar sem sveitarfélögin veita hefur sjaldan verið meiri á tímum sem þessum. Verði efnahagslegum áhrifum af faraldrinum velt yfir á fjárhag sveitarfélaganna m.a. með stóruáttinni lántöku er tvennt ljóst:
 - a. Í fyrsta lagi myndi það hafa langvarandi og lamandi áhrif á skóla- og velferðarþjónustuna við íbúa vegna þeirrar hagræðingar og niðurskurðar sem auknar skuldir, vaxtarkostnaður og afborganir gætu haft í för með sér.
 - b. Í öðru lagi væri sveitarfélögunum ekki fært að taka þátt í því viðnámi, hvorki í veittri þjónustu, vinnumarkaðsaðgerðum eða verklegum framkvæmdum sem þarf til að samfélagið komist hratt á nýjan og betri stað, með auknum umsvifum og atvinnu um leið og faraldurinn leyfir.
- c) Það er því mikilvægt að sveitarfélögin hafi nægan fjárhagslegan styrk og svigrúm til þess að halda uppi þjónustu við íbúa svæðisins, ráðast áfram í nauðsynlega fjárfestingu og uppbyggingu og tryggja framlög til skólahalds, velferðarþjónustu, íþróttar- og menningarstarfsemi svo fátt eitt sé nefnt.
- d) Í þessu ljósi er mikilvægt að ríkissjóður komi að málum⁴, enn frekar, með sértækum og almennum aðgerðum, beinum óafturkræfum fjárhagslegum stuðningi til að verja þjónustu og starfsemi sveitarfélaganna.

⁴ OECD hefur sent frá sér skilaboð um mikilvægi aðkomu ríkisins að rekstri sveitarfélaga á tímum COvid 19. Heimild Krístrún Frostadóttir Kvíkubanka.

- e) Þannig gætu sveitarfélögin haldið uppi öflugu þjónustu- og framkvæmdastigi og unnið þannig með og í takt við þá hagstjórn sem í gangi er hjá ríkinu í dag.
- f) Komi ríkið ekki að málum getur minnkandi fjárhagsleg geta sveitarfélaganna haft neikvæð áhrif á þróun efnahagsmála til skemmri og lengri tíma.

Rökin fyrir ofangreindu eru einkum þau að sveitarfélögin standa frammi fyrir stóru fjárhagslegu verkefni og eiga erfitt með að draga saman seglin í nærþjónustunni s.s. er varðar mennta-og félagsmál, sér í lagi á tímum sem þessum. Þá gefur það augaleið að mikilvægt er að fylgja eftir efnahagsstefnu ríkisstjórnarinnar og viðhalda þeirri fjárfestingagetu sem var til staðar hjá sveitarfélögum. Ef ríkið kemur ekki meira að fjármálum sveitarfélaganna er hættan sú að hið fjárhagslega gat verði fjármagnað með lántökum sveitarfélaganna sem á endanum leiðir til minni þjónustu- og fjárfestingalegrar getu sveitarfélaganna. Verði sveitarfélögin ekki í stakk búin til að fjárfesta samkvæmt núgildandi áætlunum og vera hluti af viðspyrnunni mun það vinna gegn efnahagsstefnu stjórnvalda, draga úr viðspyrnunni og hægja á bata efnahagslífsins.

Eins og af ofangreindu má leiða er mikilvægt að ríki og sveitarfélög nái saman um skilning á viðfangsefninu og byggi þá umræðu á sameiginlegum grunni fjárhagslegra gagna. Mun SSH ekki skorast undan frekari kynningu og vinnu í því efni.

Virðingarfyllt,

f.h Samtaka sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu

Páll Björgvin Guðmundsson
Framkvæmdastjóri SSH